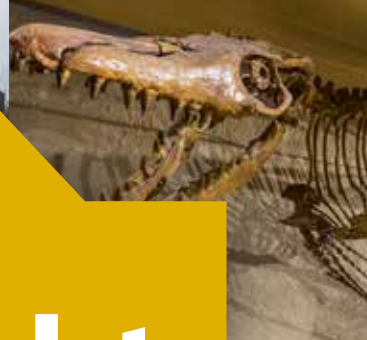
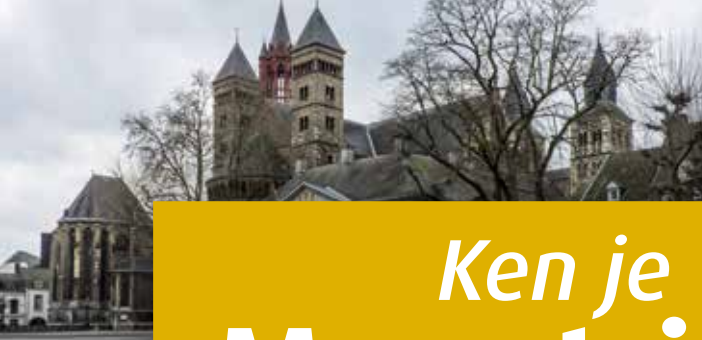

Elio Pelzers

Ken je
Maastricht
en omgeving

W BOOKS

Straatbeeld in Maastricht

Elio Pelzers

A yellow rectangular sticky note with a folded top-right corner, casting a soft shadow on the white background. The text is printed in white on the note.

Ken je
Maastricht
en omgeving

Inleiding	6
Vragen	
Geschiedenis van Maastricht	10
Stadsbeeld van Maastricht	22
Economie Maastricht en omgeving	34
Kunst, cultuur, muziek, sport en aanverwante zaken	44
Natuur en landschap	54
Omgeving van Maastricht	64
Over de grens	74
Antwoorden	
Geschiedenis van Maastricht	86
Stadsbeeld van Maastricht	103
Economie Maastricht en omgeving	118
Kunst, cultuur, muziek, sport en aanverwante zaken	134
Natuur en landschap	148
Omgeving van Maastricht	162
Over de grens	177
Puntenscore	189
Over de auteur	190
Bronnen en verder lezen	191

Inleiding

De unique selling points en karakteristieken van Maastricht zijn er vele: een internationale sfeer, de historische stadskern, opvallende moderne architectuur, veel groene parken, ondergronds Maastricht, de rijke geschiedenis, een bourgondische en on-Nederlandse uitstraling, het zuidelijke accent, eigengereid en plichtsgetrouw tegelijk, de fraaie ligging aan de rivier en tussen de heuvels, studentencultuur, culturele diversiteit.

Romeinse stad, bisschopsstad, tweeherige stad, vestingstad, industriestad, katholieke stad, carnavaleske stad, universiteits- en studentenstad, internationale stad: de lange geschiedenis van Maastricht is fysiek nog duidelijk zicht- en voelbaar. De Limburgse hoofdstad combineert haar zichtbare verleden met veel moderniteit: soms op geslaagde wijze, soms minder geslaagd. Maastricht lijkt organisch verbonden

met de omgeving, maar Limburgers bezien hun hoofdstad soms ook wel eens als een eiland. Sommige Limburgers ervaren Maastricht als een trotse en ijdele stad. Is de Maasstad dat? Maastricht ligt riant in het rivierdal tussen de door de Maas en Jeker afslepen heuvels en aan de voet van de eeuwige Sint Pietersberg met zijn kunstmatige kroon (d'n Observant). Vanaf de Sint Pieters- en Bemelerberg krijg je een goede indruk van de voor Nederlandse begrippen uitzonderlijke ligging. Bezoekers en toeristen wisselen graag tussen het geaccidenteerde platteland bij Slenaken en Noorbeek en het stadse Maastricht. Natuur- en heuvel liefhebbers besteden met genoegen een dag in de Maasstad.

De heuvel dorpen rondom Maastricht houden vast aan hun tradities, zoals bronkprocessies, de meiboom, streekgerechten en hun plaatselijke

Maastrichtse torens gezien vanaf Fort Sint Pieter

patroonheiligen. Ze laten zich niet zo maar door de nabije aanwezigheid van een internationale stad, het massatoerisme en de moderne tijd van de kaart blazen. De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap riep in april 2018 Noorbeek en omgeving uit tot het eerste iconlandschap van Nederland. Landschappelijke schoonheid en toegankelijk gaan hier hand in hand.

Wat is de omgeving van Maastricht?

Dit quizvragenboek beperkt zich niet alleen tot Maastricht, maar strekt zich uit tot Geulle, Gulpen, Slenaken en Valkenburg. Maastricht en dit mooie deel van het Heuvelland vormen een toeristische tandem en zijn een sterke bezoekerstroef. Bovendien neem ik een deel Belgisch-Limburg en een deel van de Franstalige provincie Luik mee in dit boek. Het fraaie Belgische Haspengouw grenst in het oosten zowat aan Maastricht en de relaties tussen Luik en de Limburgse hoofdstad zijn oud en talloos. De uitsmijter is een vraag over de historische relatie tussen Maastricht en Aken.

Toets je kennis van de streek

Wie voelt zich een connaisseur van Maastricht en omgeving? Wie durft zich zelf aan de tand te voelen over deze streek met zijn bewogen verleden? Pak de handschoen op en toets je eigen kennis van de Limburgse hoofdstad en omstreken. Of neem anderen de maat over dit Zuid-Limburgse gebied. Wanneer je de competitie niet prettig vindt (of niet aandurft), kun je er een gezellig spel van maken. Dit boek is geen reisgids, maar kan lezers en quizzers wel op ideeën brengen voor een dagje uit of een bezoek aan iets wat je nog niet kent. De nadruk van de vragen ligt op de (recente) geschiedenis van de regio. Maar ook natuur, landschap en grensoverschrijdende zaken komen langs. Zelfs de prehistorie is niet vergeten. Wat weet je van de wijncultuur in en rond Maastricht? Wist je dat de Limburgse hoofdstad eigenlijk al in de middeleeuwen 'massatoerisme avant la lettre' kende? Wist je dat de Voer ook een stukje door Nederland stroomt en niet alleen door de Belgische Voerstreek? Wie was Jan van Eyck en wie Victor de Stuers? Wist je dat

Vraag 29

Van de naam Sjeng wordt vaak beweerd dat hij in en rond Maastricht populair is. Volgens de Nederlandse Voornamenbank van het Meertensinstituut kwam Sjeng in 2014 als eerste naam 50 maal voor in Nederland, waaronder 7 maal in Maastricht. Vroeger is dat waarschijnlijk meer het geval geweest, mogelijk als roepnaam en niet als officieel geregistreerde voornaam bij de Burgerlijke Stand. Waarvan is Sjeng afgeleid?

- a. Antonius
- b. Marcus
- c. Johannes
- d. George (Sjors)

Vraag 30

Maastricht ligt voor Nederlands begrippen zuidelijk en landinwaarts. Het wordt in de Limburgse hoofdstad gemiddeld meestal iets warmer dan noordelijker en dichter bij de kust gelegen plaatsen. Wat is de hoogste temperatuur die vóór 2018 ooit in Maastricht werd bereikt?

- a. 40 °C
- b. 39 °C
- c. 38 °C
- d. 37 °C

Sneeuwkllokjes bij de Maas in Borgharen

Amby

Vraag 31

Stein, Beek, Amby. In het verleden doken wel eens claims op, waarin werd betoogd dat dit de oudste dorpen van Nederland zijn. Waarom het vroegere dorp Amby? Sommigen menen dat de streek al honderden jaren voor onze jaartelling permanent bewoond was. Een gebeurtenis in 2008 droeg ook bij aan de gedachte dat de omgeving van Amby al behoorlijk lang bewoond of in ieder geval bezocht werd. Welk voorval is hier bedoeld?

- a. De vondst van een muntschat, afkomstig van de Eburonen en Rijnlandse stammen
- b. De vondst van een ongehavend Romeins harnas
- c. De vondst van een perkament uit de tijd van koning Clovis
- d. De publicatie van een hoogleraar archeologie van de Luikse universiteit

Borgharen

Vraag 32

“De Maas is onrustbarend gewassen. Borgharen, Itteren, Geulle, alles één water, een groot meer. De schade is enorm”. Dagblad *De Tijd* schetste begin maart 1910 een rampzalig beeld van de overstromingen. In 1993 en 1995 haalden de Maasdorpen Borgharen en Itteren opnieuw het landelijke nieuws, omdat ze onderliepen tijdens overstromingen. Hoe reageerden overheden, grote particuliere organisaties en bedrijven?

- a. Die pleitten voor verplaatsing van het dorp Borgharen
- b. Met het plan Ooievaar
- c. Met het project Grensmaas
- d. Met verhoging van de dijken

Vraag 33

Ronny Bessems kocht in 2014 het vervallen kasteel Borgharen voor een symbolisch bedrag. Met een grote groep vrijwilligers knapt de eigenaar het in de steek gelaten kasteelcomplex op. In 2009 kreeg hij de Victor de Stuersprijs - een monumentenprijs - van de stad Maastricht, omdat hij de verwaarloosde kasteelhoeve had gerestaureerd. Het dorp Borgharen ontleent zijn naam aan de burcht. Wat is de etymologie van Borgharen?

- Burcht gesticht door edelman afkomstig van een klooster in Haren
- Burcht gesticht door de familie Van Haren
- Een verwijzing naar de verwilderde en zompige omgeving van de burcht
- Een samentrekking van het Nederlandse woord borg en het Franse woord hareng

Heer

Vraag 34

Heer was tot 1970 een zelfstandige gemeente, maar is tegenwoordig een stadswijk van Maastricht. Tot eind 18^e eeuw was er al een sterke juridisch-staatkundige band met Maastricht. Welke?

- De burgemeester van Maastricht was dat ook van Heer
- Heer behoorde tot de elf banken van Sint Servaas
- Een deel binnen de Maastrichtse stadsmuur was eigendom van Heer
- Heer was een condominium, waar Luik, Maastricht en Aken de scepter zwaaiden

La Ville, de
 1- Maastricht,
 2- La Riviere, de Meuse,
 3- El, Prins, de Parma
 4- El, quarto, de Mr Drac
 5 M^r hierges

Vragen Stadsbeeld van Maastricht

22

Vraag 49

Het Maastrichtse stadhuis op de Markt is ontworpen door de voormalige hofarchitect van prins Frederik Hendrik, Pieter Post (1608-1669). Welk voornaam bouwwerk schreef deze belangrijke vertegenwoordiger van het Hollands classicisme nog meer op zijn naam?

- a. Stadhuis, later Koninklijk Paleis, op de Amsterdamse Dam
- b. Domtoren in Utrecht
- c. Huis ten Bosch in 's-Gravenhage
- d. Paleis Soestdijk

Vraag 50

Wat was de aanleiding om Fort Sint Pieter op de noordhelling van de Sint Pietersberg aan te leggen?

- a. De belegering door de Spaanse troepen van Parma in 1579
- b. De belegering van Maastricht door het leger van prins Frederik Hendrik in 1632
- c. De belegering van Maastricht door de Fransen in 1673
- d. De belegering van Maastricht door de Fransen in 1794

Vraag 51

Aan de Jeker lagen ooit vele tientallen watermolens, oorspronkelijk vaak in handen van gilden van verschillende bedrijfstakken, later van graanmolenaars. Van de vele Jekermolens resteren er nog maar enkele. Eén van die molens heet Molen van Lombok. Hoe komt deze watermolen aan zijn naam?

- a. Hier werden geweeronderdelen gefabriceerd die in Nederlands-Indië werden gebruikt
- b. Hier was een Indonesisch restaurant in gevestigd
- c. Hier werd in 1928 een grote koloniale tentoonstelling georganiseerd
- d. Het Indonesisch eiland is door de Nederlanders vernoemd naar deze Maastrichtse molen

De Leeuwenmolen in Maastricht

Vraag 52

De dodenakker aan de Tongerseweg 292 is één van de oudste algemene begraafplaatsen van Limburg. Het is bovendien de grootste van Maastricht. Wie maakte de eerste ontwerpplannen voor een gemeentelijke begraafplaats aan de Tongerseweg?

- a. Catherina Willems-Zeekaf
- b. Jean François Soiron
- c. Joh. Kayser
- d. Pierre Cuypers

Vraag 53

De beroemde architect Pierre Cuypers (1827-1921) is niet in Maastricht geboren, maar in Roermond. Hij heeft verschillende werken aan toonaangevende gebouwen in de Limburgse hoofdstad uitgevoerd. Aan welke gebouw in Maastricht heeft Cypers geen bijdrage geleverd?

- a. Sint Martinuskerk
- b. Sint Servaasbasiliek
- c. Basiliek Onze-Lieve-Vrouwe Sterre der Zee
- d. Sint Annakerk

Vraag 54

Aan het einde van de 19^e eeuw kwam een nieuwe vorm van bouwen op, die zich kenmerkte door afstand te nemen van de neoklassieke bouwstijlen. De vormen werden sierlijker, decoratiever, kleurrijker, meer geometrisch en droegen vaker bloem- en diertematieven. Het exterieur en interieur moesten in elkaar overvloeien. Hoe heet deze bouwstijl, die ook wel in Maastricht is terug te vinden?

- a. Nieuwe Bouwen
- b. Delftse School
- c. Art nouveau
- d. Cottagestijl

Vraag 55

De Koepelkerk van Maastricht is ontworpen door het geassocieerde architectenduo Alphons Boosten (1893-1951) en Jos Ritzen (1896-1961). Het godsgebouw uit 1921 blonk destijds uit door het innovatieve en ultramoderne ontwerp. Niet gek dat er flink wat kritiek kwam. Onder welke naam staat de Koepelkerk ook bekend?

- a. Heilige Jozef en Mariakerk
- b. Heilige Drie-eenheidkerk
- c. Heilig Hart van Jezuskerk
- d. Christoffelkerk

Vraag 143

Op 1 oktober 1948 zou de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen de nieuwe hogere onderwijsopleiding voor beeldende kunst in Maastricht, de Jan van Eyck Academie, openen. Door problemen met het vliegtuig moest hij verstek laten gaan, aldus dagblad *De Tijd*. Wie was Jan van Eyck?

- a. Een middeleeuwse beeldhouwer uit Maastricht
- b. Een 15^e-eeuwse Zuid-Nederlandse schilder
- c. De belangrijkste geldschieter van de opleiding
- d. Een kunsthandelaar die zijn collectie aan de gemeente Maastricht schonk

Vraag 144

In 1956 kreeg een Maastrichtse muziekinstelling de voorlopige erkenning van conservatorium. De Commissie voor Muziekonderwijs (Commissie Reinalda), die de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen adviseerde, vond dat er te weinig professionele muziekopleidingen waren, vooral in de “verre provinciale gewesten”. Welk Maastrichts muziekinstituut kreeg de erkenning als conservatorium?

- a. Stedelijk Muzieklyceum
- b. Stedelijk Muziekgymnasium
- c. Muziekschool Maastricht
- d. Katholieke opleiding tot Harmonie- en Fanfaremuzikant

Vraag 145

Maastricht University telde in 2016 zes faculteiten, bijna 17.000 studenten en 473 professoren. 51% van die studenten was afkomstig uit het buitenland. Meer dan 60.000 studenten waren inmiddels afgestudeerd sinds de oprichting. Wanneer is de Maastrichtse Universiteit opgericht?

- a. 1923
- b. 1969
- c. 1974
- d. 1976

Vraag 146

Wielrenner Eddy Beugels (1944-2018) was een wielermaat van Tour de Francewinnaar Jan Janssen. Bij Beugels was het alles of niets. Hij wilde de beste zijn. Toen hem duidelijk was dat hij de Tour nooit zou winnen, stopte hij in 1970 met wielrennen. Welk ander beroep heeft Beugels uitgeoefend?

- a. Galeriehouder
- b. Postbode
- c. Pastoor
- d. Motorcrosser

Vraag 147

In de *Limburger Koerier* van 4 augustus 1923 stond een kleine annonce waarin een slagersleerling werd gevraagd. "Moet goed kunnen fietsen", stond erbij. Fietsen rondom Maastricht is geen sinecure met al die heuvels. Welke fietsheuvel in de omgeving van de Maasstad heeft gemiddeld genomen de steilste helling?

- Louwborg: de Dalingsweg (Wolder naar de Apostelhoeve)
- Bronckweg (De Heeg naar Cadier en Keer)
- Heerderberg (over de Rijksweg van Heer naar Cadier en Keer)
- Pater Kustersweg en Trichterweg (van Heer binnendoor naar Cadier en Keer)

Vraag 148

Op 18 mei 1952 won MVV de voetbalwedstrijd tegen het Spaanse Tarragona met 4-1. Deze match speelden de Maastrichtenaren toen ze een halve eeuw bestonden. Het was dan ook een jubileumwedstrijd. Onder welke naam is MVV Maastricht (afkorting voor Maatschappelijke Voetbal Vereniging Maastricht) in 1902 opgericht?

- Maastrichtse Voetbal Club
- Maastrichtse Voetbal Vereniging
- Maastrichtse Voetbal Bond
- De Maasdribbelaars

Vraag 149

Tennissen, wielrennen, voetballen, schermen, vechtsporten. Maastricht kent, net als andere steden, vele soorten sportuitingen. Welke van ondergenoemde sporten is de oudste die in de Maasstad beoefend wordt?

- Handboogschieten
- Taekwondo
- Motorcross
- Karate

Vraag 150

In Nederlands en Belgisch Limburg spelen sommigen graag kwajongen. Wat is dat voor een spel?

- Balspel
- Bordspel
- Kaartspel
- Wielersport

Uitgave

WBOOKS, Zwolle
info@wbooks.com
www.wbooks.com

Tekst

Elio Pelzers

Fotografie

Elio Pelzers, behalve:
Eveline Eijkhout, 44-45, 135
Belegering van Maastricht (1579) door Alexandre
Farnese, Escorial Madrid, p.10-11
Museum Boerhaave, p.92
Sociaal Historisch Centrum voor Limburg, p.123
Particuliere collectie, p.142
Maastreechter Staar, p.143

Vormgeving

Richard Bos, Wergea

ISBN 978 94 625 8297 2

NUR 693

© 2018 WBOOKS Zwolle / Elio Pelzers

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam.
© c/o Pictoright Amsterdam 2018.

Ook in deze reeks verschenen:

Ken je Rotterdam, door Cees Zevenbergen
(uitverkocht)

Ken je Leiden, door Cor Smit

Ken je Zwolle, door Frank Inklaar

Ken je Leeuwarden, door Pieter van der Ende

Ken je de Mijnstreek, door Elio Pelzers

Dus u kent de Biesbosch?, door Wim van Wijk

Hoe goed ken jij Maastricht eigenlijk?

Romeins, tweeherig, industrieel, katholiek, carnavalesk en internationaal. Maar ook modern, groen, bourgondisch, on-Nederlands en studentikoos. Allemaal van toepassing op de stad waar we het over hebben: Maastricht. Riant gelegen in het rivierdal tussen de door de Maas en Jeker afgeslepen heuvels biedt de stad voor ieder wat wils.

Wie voelt zich een connaisseur van de Maasstad en omgeving? Wie durft zich zelf aan de tand te voelen over deze streek met zijn bewogen verleden? Pak de handschoen op en toets je kennis! De 250 vragen in dit boek voeren je langs de geschiedenis, het stadsbeeld, de economie, de vrijetijdsbesteding en de natuur van de Limburgse hoofdstad en omstreken. *Ken je Maastricht en omgeving* is geen reisgids, maar kan lezers en quizzers wel op ideeën brengen voor een dagje uit of een bezoek aan iets onbekends.

